

Edyta Bezzubik

<https://orcid.org/0009-0004-6366-2092>

Biblioteka Główna Uniwersytetu w Białymstoku
im. Jerzego Giedroycia

Wiesław Wróbel

<https://orcid.org/0000-0002-4673-5761>

Biblioteka Główna Uniwersytetu w Białymstoku
im. Jerzego Giedroycia

Kolekcja „Historia Kobiet” – źródło do badań i upowszechniania historii kobiet

Rewolucja, która dokonała się na przełomie XX i XXI w. za sprawą Internetu, spowodowała, że kultura człowieka stała się w przytłaczającej większości po prostu kulturą cyfrową. Wersja cyfrowa wielu produktów czy utworów staje się dziś wersją pierwszą i podstawową, z której możemy korzystać w dowolnie wybranym przez siebie czasie i miejscu oraz na każdym urządzeniu. Do transmisji danych *born digital* służą coraz bardziej powszechne serwisy streamingowe, pozwalające na korzystanie z bieżących wytworów kultury współczesnej w zasadzie natychmiast, bez zbędnych opóźnień czy oczekiwań. Stan ten powoduje jednak, że coraz więcej osób – zwłaszcza z młodszego pokolenia – uważa zasoby Internetu za jedyne i wyczerpujące źródło informacji w najróżniejszych zakresach. Tymczasem tylko około 10% zasobów szeroko rozumianej kultury człowieka, wytworzonych przed epoką powszechnej cyfryzacji, zostało zdigitalizowanych i udostępnionych w sieci. Archiwalia, rękopisy, książki, czasopisma, dzieła sztuki, fotografie, utwory muzyczne czy filmowe były od dawna wytwarzane tylko w postaci tradycyjnej. Dlatego to przede wszystkim instytucje, takie jak archiwa, biblioteki, muzea, ośrodki badawcze czy szkoły wyższe, które od wieków zajmowały się ich

gromadzeniem, przechowywaniem, katalogowaniem i udostępnianiem, rozpoczęły przeszło dwie dekady temu pracę nad digitalizacją i upowszechnieniem w Internecie posiadanych zbiorów. Prace te realizowano z jednej strony w celach ochrony najcenniejszych zasobów, z drugiej zaś – a może przede wszystkim dlatego – w celu ich upowszechnienia tak, aby każdy człowiek bez żadnych ograniczeń mógł z nich skorzystać. Na podstawie tych działań ukształtował się bardzo szeroki wachlarz różnego rodzaju cyfrowych wersji bibliotek, archiwów, muzeów bazujących na własnych zasobach lub zbiorach osób czy instytucji gotowych podjąć się współpracy w tym zakresie.

Jednym z bardzo dobrych przykładów takich działań jest budowana od blisko dwóch dekad instytucja Podlaskiej Biblioteki Cyfrowej¹. Jej istnienie związane było z chęcią upowszechnienia wersji cyfrowej zasobów bibliotek, archiwów i instytucji kultury działających w regionie Polski północno-wschodniej. Mimo upływu czasu przedsięwzięcie to nie traci swojego znaczenia, o czym świadczy stałe napełnianie zasobów Podlaskiej Biblioteki Cyfrowej nowymi obiektami. Nieustanna praca przy budowie platformy udowadnia, jak wiele jest jeszcze do zrobienia w zakresie cyfryzacji dorobku kulturowego człowieka. Doskonale obrazuje to podjęta w 2023 r. współpraca między Biblioteką Uniwersytecką im. Jerzego Giedroycia (koordynator PBC) i Instytutem Studiów Kobięcych nad utworzeniem kolekcji cyfrowej „Historia Kobiet” jako efektu realizacji projektów dofinansowanych ze środków Ministra Edukacji i Nauki w ramach programu „Nauka dla społeczeństwa”. Podstawowym celem przedsięwzięcia jest upowszechnianie wiedzy o historii kobiet, promowanie badań w tym zakresie, a także ukazanie historii Polek i ich miejsca w tożsamości społecznej i pamięci zbiorowej. Osiągnięcie tego celu było możliwe dzięki kilku podstawowym działaniom. Po pierwsze – dzięki wyborowi materiałów do udostępnienia, po drugie – wykonaniu ich kopii cyfrowej oraz po trzecie – przygotowaniu odpowiednich metadanych i zamieszczeniu dokumentów na platformie PBC w trybie otwartego dostępu. Dzięki zaangażowaniu i profesjonalizmowi obu instytucji współpracujących dziś za pośrednictwem Podlaskiej Biblioteki Cyfrowej

¹ Edyta Bezzubik, *Rusza Podlaska Biblioteka Cyfrowa*, EBIB 2006, nr 4(74), <http://www.ebib.pl/2006/74/bezzubik.php> [dostęp: 11.09.2023].

można przeglądać, czytać, analizować i wykorzystywać w badaniach naukowych materiały zgromadzone właśnie w kolekcji „Historia Kobiet”. Omówieniu zawartości tej kolekcji chcielibyśmy poświęcić niniejszy artykuł.

Kolekcja „Historia Kobiet” składa się z dwóch głównych podkolekcji: „Otwarte centrum wiedzy o historii Polek” oraz „Polskie kobiety w tożsamości społecznej”. Udostępnianie dokumentów wewnątrz tych podkolekcji odbywało się zgodnie z architekturą oprogramowania PBC oraz dotychczasową praktyką (w zależności od typu dokumentu i jego charakterystyki podkolekcje mogą dzielić się dodatkowo na tzw. publikacje grupowe). Każda z kolekcji i podkolekcji nie stanowi zamkniętej całości – wszystkie są i będą stale powiększane o nowe dokumenty wyselekcjonowane z kolekcji instytucji państwowych lub pochodzące od osób prywatnych, które zostaną poddane digitalizacji i opracowaniu metadanych w ramach Pracowni Zbiorów Specjalnych i Digitalizacji Biblioteki Uniwersyteckiej im. Jerzego Giedroycia.

Podkolekcja „Otwarte centrum wiedzy o historii Polek” składa się aktualnie z czterech publikacji grupowych: „Maria Kolendo”, „Tygodnik Suwalski”, „Kolekcja rozproszona Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Białymstoku” oraz „Prywatna kolekcja dokumentów Krystyny Hoffman”.

W pierwszej publikacji grupowej znajdują się cyfrowe wersje dokumentów prywatnych Marii Kolendo (1894–1980), przechowywane w oryginale w zasobach Archiwum Państwowego w Białymstoku. Maria Kolendo była nauczycielką, w sposób szczególnie zasłużoną dla białostockiej oświaty, zwłaszcza w okresie II wojny światowej, która przez wiele lat gromadziła materiały dotyczące tajnego nauczania w czasie okupacji hitlerowskiej². W skład udostępnionej kolekcji wchodzi 61 dokumentów. Są to zarówno dokumenty prywatne, jak i efekty prac naukowych nad dziejami tajnej oświaty w województwie białostockim. Wśród dostępnych materiałów znajdziemy: dyplomy i świadectwa (1912–1930), materiały związane z przebiegiem pracy zawodowej (1918–1958), dokumenty oso-

² Kolendo Maria, w: *Słownik Biograficzny Kobiet Kultury. Białystok i województwo podlaskie*, cz. I, red. Małgorzata Dajnowicz, Marcin Siedlecki, Wiesław Wróbel, Białystok: Wydawnictwo Humanica, 2017, s. 103–110.

biste (1926–1980), materiały dotyczące męża Władysława Kolendo (1898–1935), wspomnienia z pracy oświatowej w latach 1972–1974, wspomnienia Marii Kolendo z lat okupacji 1939–1944 opisane przez nią w latach 1946–1957, życiorysy nauczycieli tajnego nauczania (1945–1980), informacje dotyczące organizacji tajnych władz oświatowych (1941–1944), opracowania o tajnym nauczaniu na terenie Okręgu Białostockiego (1941–1944), dane na temat uczniów uczestników tajnego nauczania (1941–1944), informacje o lokalach (domach), w których prowadzono tajne nauczanie (1941–1944) oraz materiały Komisji Historycznej Związku Nauczycielstwa Polskiego w Białymstoku (1971–1980).

Druga publikacja grupowa tej podkolekcji to „Tygodnik Suwalski”, która została w całości poświęcona udostępnieniu tego unikatowego tytułu prasowego, ukazującego się w Suwałkach w latach 1906–1914. „Tygodnik Suwalski” powstał z inicjatywy miejscowej inteligencji. Jego wydawcą i redaktorem był do 1912 r. Tadeusz Wisznicki, następnie Stanisław Kolendo, a od 1914 r. Adam Modliński. Tygodnik odegrał szczególną rolę w uświadomieniu i zjednoczeniu miejscowej społeczności wokół wspólnych wysiłków, m.in. wprowadzeniu języka polskiego do szkół i urzędów czy szerzeniu hasła autonomii³. Już od początku swego istnienia miał ponad 300 prenumeratorów. Wśród wiernych odbiorców byli urzędnicy, ziemianie i ludzie uprawiający tzw. wolne zawody. W gronie redaktorów tego czasopisma znaleźli się wybitni przedstawiciele suwalskiej inteligencji, m.in. Stanisław Staniszewski (adwokat, jeden z największych suwalskich działaczy społecznych tamtego okresu), Gustaw Zabłocki (adwokat, kandydat do Dumy), Zygmunt Gąsiorowski (dyrektor Szkoły Handlowej)⁴. Pismo zawiera publikacje o życiu i działalności inteligencji suwalskiej, w tym aktywności kobiet w zakresie działalności kulturalnej, stowarzyszeniowej (m.in. o powołaniu i działalności Stowarzyszenia Równouprawnienia Kobiet), oświatowej i gospodarczej. Na szczególne wyróżnienie zasługują teksty odnoszące się do relacji inteligentek suwalskich z Elizą Orzeszko-

³ Krzysztof Skłodowski, *Życie kulturalne suwalczan przed I wojną światową*, <http://dziedzictwosuwalczyzny.soksuwalki.eu/spotkania-z-mistrzami/zycie-kulturalne-suwalczan-przed-i-wojna-swiatowa/> [dostęp: 11.09.2023].

⁴ Małgorzata Dajnowicz, *Oblicze polityczne polskiej Suwalszczyzny w początkach XX wieku, w: Samorządy miejskie na Suwalszczyźnie w XIX i XX w. Materiały z sesji naukowej (Suwałki 22 listopada 2003 r.)*, <http://www.astn.pl/r2003/oblicze.htm> [dostęp: 11.09.2023].

wą czy związkach z Marią Konopnicką. Anna Staniszevska (1860–1931), polska inteligentka, działaczka społeczna i propagatorka kultury polskiej, zamieszczała w tygodniku cykl artykułów na temat „Kwestii kobiecej”, w których propagowała m.in. równouprawnienie kobiet. Udostępnione w PBC egzemplarze „Tygodnika Suwalskiego” pochodzą ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Suwałkach oraz zasobów prywatnych.

Trzecia publikacja grupowa nosi nazwę „Kolekcja rozproszona Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Białymstoku” i prezentuje różnorodne dokumenty ukazujące aktywność i życie codzienne kobiet, zwłaszcza tych związanych z kulturą, sztuką i nauką. Szczególne miejsce w kolekcji zajmują fotografie wykonane w latach 1925–1935 przez młodzież zrzeszoną w Sekcji Fotografii przy Szkole Handlowej w Białymstoku. Kolekcja zawiera też periodyki, w których odnajdujemy informacje o kobietach związanych z kulturą. Tę grupę tworzą tytuły: „Sztuki Piękne” (11 numerów z 1926/1927 r.), „Świat” (23 numery z 1893 i 26 numerów z 1913 r.) oraz „Myśl Narodowa” (52 numery z lat 1927–1929).

Ostatnia publikacja grupowa w tej podkolekcji nosi nazwę „Prywatna kolekcja dokumentów Krystyny Hoffman”. Jest to dobry przykład współpracy między instytucją naukową a osobą prywatną, gdyż podstawą tej kolekcji są zbiory prywatne Krystyny Hoffman, która zechciała udostępnić do digitalizacji i upowszechnienia w Internecie swoje rodzinne pamiątki. W rezultacie na kolekcję składają się m.in. notatki siedemnastoletniej Marii Figoń z kursu gotowania i pieczenia dla wiejskich gospodyń i dziewcząt z 1937 r., trzy zeszyty z jej notatkami na temat prowadzenia gospodarstwa domowego (w tym przepisy obiadów przyrządzanych zgodnie z tradycją rodzinną), siedem przedwojennych zdjęć (m.in. uczniów ze szkoły podstawowej w Małkini) oraz książeczka Józefa Lernartowicza *Sto rad i upomnień udziela Józef siostrze swej Stefanii* z 1916 r. Maria Figoń mieszkała we wsi Srebrna (gmina Szumowo, powiat zambrowski).

Druga podkolekcja jest zatytułowana „Polskie kobiety w tożsamości społecznej”. Aktualnie tworzy je pięć publikacji grupowych: „Muzeum Historyczne w Białymstoku”, „Liga Kobiet”, „Muzeum Przyrody – Dwór Lutosławskich w Drozdowie”, „Kolekcja Sławomira Zgrzywy” oraz „Biuletyn Informacyjny Stowarzyszenia Kobiet z Problemem Onkologicznym w Łomży” (czasopismo).

Pierwsza z wymienionych publikacji grupowych obejmuje materiały przekazane do kolekcji Archiwum Kobiet przez Muzeum Podlaskie w Białymstoku z zasobów jego oddziału – Muzeum Historycznego w Białymstoku. Składają się na nią dwa typy obiektów: fotografie oraz dokumenty prywatne. Dotyczą one osób w większości związanych z Białymstokiem oraz szeroko pojętym Podlasiem, z których warto wymienić chociażby siostry Frankiewicz, rodzinę Wieczorków czy rodzinę Knaupów. Dokumenty te mają dość szeroki zakres chronologiczny, rozciągający się między drugą połową XIX w. a okresem PRL. W kolekcji można znaleźć m.in. zdjęcia wykonane w atelier fotograficznych najbardziej znanych białostockich fotografów m.in.: Sołowiejczyka, Szymborskiego, braci Pumpian, Budryka, Talińskiego, Izraela Rendela, Józefa Neuhütlera, fotografie wykonane na ulicach Białegostoku, ale i innych podlaskich miejscowościach. Obok nich bardzo interesującą grupę obiektów stanowią negatywy fotografii autorstwa Zdzisława Zaremby, ukazujące przede wszystkim codzienne funkcjonowanie zakładów pracy istniejących w województwie białostockim w czasach PRL. Wśród dokumentów wyróżniają się przede wszystkim liczne świadectwa i dokumenty związane ze szkolnictwem w Białymstoku i okolicach w okresie od 1919 r. aż do PRL. Kolekcja jest cały czas w tworzeniu. W wersji końcowej planuje się zamieścić kilka tysięcy fotografii i kilkaset dokumentów. Do końca trwania pierwszego etapu projektu w kolekcji zamieszczono cyfrowe wersje 259 dokumentów oraz 314 fotografii.

Druga publikacja grupowa nosi tytuł „Liga kobiet w pamięci społecznej”. Zawiera różnorodne materiały o działalności Ligi Kobiet (LK) w Polsce w latach 1945–1989. Organizacja ta powstawała w 1945 r. i do 1989 r. funkcjonowała pod trzema nazwami: Społeczno-Obywatelska Liga Kobiet (do 1949), Liga Kobiet (do 1982) i Liga Kobiet Polskich (do 1989). Jej głównym zadaniem było aktywizowanie kobiet, zarówno w działalności publicznej czy zawodowej, jak i domowej. Była to organizacja kreowana głównie przez ówczesne władze. Wpływy Ligi wśród kobiet zależały m.in. od środowiska zawodowego, w którym funkcjonowały, aktywności samych liderki czy szeroko rozumianej metodyki pracy i kanałów dotarcia do samych kobiet. Ważną płaszczyzną aktywności Ligi była działalność edukacyjna w zakresie nowoczesnych metod prowadzenia gospodarstwa domowego, a zaraz po wojnie walka z analfabetyzmem. Upowszechnianie szeroko rozumianej aktywności kulturalnej

miało następować w działalności klubowej, popularyzowanej w osiedlach miejskich także wśród kobiet niepracujących.

Omawiany zbiór powstał na bazie dokumentów Oddziału Ligi Kobiet w Łodzi. Był to najprężniej działający Oddział LK w Polsce. Wśród udostępionych obiektów warto wymienić kroniki obrazujące działalność tej organizacji: *Liga Kobiet w walce z analfabetyzmem w woj. łódzkim w latach 1949–51*, *Kronika Ligi Kobiet w Łodzi 1969–1972*, *Kronika Ligi Kobiet w Łodzi 1980–1987*, *Księga honorowa: Pabianice lata 1945, 1946 i 1986*, a także zdjęcia (39 jednostek), dokumenty (16 jednostek, w tym legitymacje członkowskie), publikacje⁵, materiały konferencyjne⁶ oraz czasopismo „Gospodarstwo domowe” (1966). Wśród udostępionych fotografii dominują te obrazujące działalność Ligi w całym okręgu łódzkim. Uwieczniono na nich ważne wydarzenia oraz znane postacie, np. prof. Izabelę Płanetę-Małecką (1930–2016), lekarzkę, pediatrę i polityka, minister zdrowia i opieki społecznej, twórczynię Centrum Matki Polki, Janinę Suską-Janakowską (1923–2022), przewodniczącą LK w Łodzi w latach 1958–1989, czy Grzegorza Jana Matuszaka (1941–2022), socjologa, polityka i samorządowca, profesora nadzwyczajnego Uniwersytetu Łódzkiego.

Trzecia publikacja grupowa została zbudowana na podstawie materiałów przekazanych do udostępnienia przez Muzeum Przyrody – Dwór Lutosańskich w Drozdowie. Są to wyłącznie wersje cyfrowe publikacji Izabelli Lutosańskiej (1889–1972), wywiady z jej matką – hiszpańską pisarką, poetką i dziennikarką Zofią Casanovą-Lutosańską (1861–1958), oraz książki Heleny Filochowskiej (1887–1961). Te trzy panie wpisały się w nurt tzw. literatury kobiecej, szczególnie popularnej w okresie międzywojennym. Tworzyły ją utwory pisane przez kobiety, które podejmowały w nich tematykę kobiecą oraz kreowały nowe bohaterki. Pisarki zdominowały wówczas literaturę polską, a kąpieli krytycy pisali o „inwazji ko-

⁵ Ewa Starczewska, *Rodzina w klubie. Poradnik dla społecznego aktywu klubowego*, Warszawa: Zarząd Główny Ligi Kobiet, 1972; *Kobieta w Polsce: dane statystyczne*, red. Janina Jakubczyk, Warszawa: Główny Urząd Statystyczny, 1968.

⁶ *Kobieta, praca, dom. Problemy pracy zawodowej kobiet i rodziny współczesnej. Materiały z konferencji naukowej zorganizowanej przez Zarząd Główny Ligi Kobiet w dniach 25–27 marca 1965 r.*, oprac. Antonina Kłosowska, Jerzy Piotrowski, red. Krystyna Wrochno, Warszawa: Zarząd Główny Ligi Kobiet, 1967.

biet”. Dodatkowo wszystkie wymienione autorki związane były z ziemią łomżyńską. Zofia, żona Wincentego Lutosławskiego, i jej córka, Izabella, są przedstawicielkami wybitnego rodu Lutosławskich z Drozdowa. Helena Filochowska natomiast pochodziła z Łomży. Była autorką powieści, nowel, listów z podróży i felietonów, drukowanych oddzielnie i w czasopiśmie. Jej debiutancką nowelę *Nasz Kruk* wydał w 1910 r. łomżyński tygodnik „Wspólna Praca”.

W kolekcji tej znajdziemy kopie cyfrowe ksiązek Izabelli Lutosławskiej wydanych przed II wojną światową: *Bolszewicy w polskim dworze*, *Andrzej Korecki*, wiersz *Modlitwa*, dwa wywiady z Zofią Casanovą-Lutosławską zamieszczone w „Tygodniku Polskim” i hiszpańskiej „La Esfera” oraz przedwojenne wydania powieści Heleny Filochowskiej: *Czarne łabędzie*, *Historia jednej nocy*, *Nasz Kruk*, *Alarm*. Całość zamyka artykuł Janusza Stępowskiego *Wonczas w Oranie* zamieszczony w dwunastym numerze czasopisma „Echa Leśne” z 1930 r., w którym autor pisze o Polakach w Legii Cudzoziemskiej i Helenie Filochowskiej, żonie podpułkownika Geralda Vincenta Saint-Diziera. Filochowska wyjechała z nim do Afryki. Z prasowych relacji wiadomo, że małżonkowie przebywali w Algierii⁷. Stacjonowały tam oddziały Legii Cudzoziemskiej, w której służyli Polacy. Filochowska wspierała polskich żołnierzy, organizowała święta, opatrywała rany⁸.

Kolejna grupa dokumentów składa się z dokumentów przekazanych przez Sławomira Zgrzywę w depozyt Muzeum Przyrody – Dwór Lutosławskich w Drozdowie. Ich właściciel jest znanym w regionie historykiem, działaczem samorządowym oraz łomżyńskim konserwatorem zabytków. Zbiór składa się sześciu listów Izabelli Lutosławskiej-Wolikowskiej pisanych do ojca, Wincentego Lutosławskiego, od kwietnia do czerwca 1951 r., a także wydawnictw drukowanych: powieść *El Doctor Wolski* Zofii Casanovy-Lutosławskiej, *Córka* Izabelli Lutosławskiej oraz *Ze świata wewnętrznego. Rozmyślenia Victoriano Garcia Marti* przełożone z oryginału hiszpańskiego przez Izabellę Lutosławską.

⁷ Filochowska-Żmigrodowa Helena, 600-lecie Miasta Łomża, <https://600.lomza.pl/2017/12/27/filochowska-zmigrodowa-helena> [dostęp: 8.09.2023].

⁸ Janusz Stępowski, *Wonczas w Oranie*, „Echa Leśne. Czasopismo Ilustrowane” 1930, nr 12, s. 19-21.

Ostatnim zbiorem w omawianej podkolekcji są cyfrowe kopie wszystkich numerów czasopisma „Biuletyn Informacyjny Stowarzyszenia Kobiet z Problemem Onkologicznym”. Pismo zostało udostępnione w kolekcji „Historia kobiet” dzięki zaangażowaniu Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łomży. W PBC umieszczono 105 numerów tego tytułu, wydanych w latach 1994–2023. Biuletyn wydawany jest przez Stowarzyszenie Kobiet z Problemem Onkologicznym w Łomży, jego redakcją zajmują się kobiety i cała treść czasopisma skierowana jest do kobiet, zwłaszcza dotkniętych osobiście lub w rodzinie chorobą nowotworową. Czasopismo zawiera m.in. informacje o profilaktyce, rehabilitacji leczniczej i społecznej, źródłach pomocy oraz spotkaniach organizowanych przez Stowarzyszenie.

Na koniec warto odnotować, że utworzenie nowej kolekcji „Historia kobiet” pozwoliło redakcji PBC na podporządkowanie do niej publikacji ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej im. Jerzego Giedroycia, już wcześniej udostępnionych na platformie PBC. Są to wydawnictwa zwarte: *Kobieta współczesna: książka zbiorowa* (Warszawa 1904, nakład „Tygodnika Bluszcz”), *Kobieta polska, jako autorka pedagogiczna* Ireny Kosmowskiej (Warszawa 1912), *Z dziejów kobiety polskiej* (Lwów 1914, wydanie Gubrynowicz i Syn) oraz *Kobieta w piśmiennictwie polskim (po rok 1863)* (Kraków 1927, wydanie Gebethner i Wolff) Jadwigi Petrażyckiej-Tomickiej, *Kobieta ogniskiem w rodzinie* (Warszawa 1914) Cecylii Plater-Zyberk, a także *Dzieje moralne kobiet* (Warszawa 1873) Ernesta Legouvé.

Podobnie jak cała Podlaska Biblioteka Cyfrowa, tak kolekcja „Archiwum Kobiet” jest projektem ciągle otwartym i niemającym wyraźnie wyznaczonego końca. Zaprezentowany zasób kolekcji stanowi początek przedsięwzięcia mającego na celu stałą rozbudowę cyfrowych zasobów Internetu poświęconych historii kobiet, które pozwolą na upowszechnienie niedostępnych lub trudno dostępnych dokumentów do badań nad przeszłością kobiet w Polsce. Mamy nadzieję, że modelowa współpraca między dwiema instytucjami naukowymi – Instytutem Studiów Kobiety oraz Biblioteką Uniwersytecką im. Jerzego Giedroycia – będzie w tym zakresie kontynuowana, przede wszystkim w celu dalszego udostępniania cyfrowych źródeł do badań i upowszechniania historii kobiet.